

Solut. matrim. 2. column. num. 5. & ibi communiter DD. Jus verò & privilegium prælationis in hac actione personali, ut mulier præferatur cæteris creditoribus, non transit ad hæredes extraneos, sed ad filios tantum ejusdem matrimonii: text. est in leg. Dabimus. ff. de Privil. cred. & ibi communiter DD. text. in leg. unic. Cod. de Privil. dotis, cujus verba sunt: Scire debet privilegium dotis quo mulieres utuntur in actione de dote ad hæredem non transire, & ibi communiter DD. & tenet etiam Bart. in leg. 1. ff. Solut. matrim. 2. column. num. 7. & ibi communiter DD. Jus verò tacitæ hypothecæ transit ad hæredes etiam extraneos, quia datur & conceditur ipsi doti & actioni & non personæ; argumento text. in leg. unic. §. Et ut plenius, Cod. de Rei uxor. text. in §. Fuerat, Instit. de action. tenet etiam Bart. in dict. leg. 1. ff. Solut. matrim. 1. column. in fin. num. 1. & ibi communiter DD. Jus verò & privilegium prælationis in ista tacita hypotheca, ut præferatur aliis creditoribus etiam anterioribus, non transit ad hæredes extraneos, sed tantum ad filios; quia datur & conceditur personæ, hoc est, mulieri, & non ipsi doti vel actioni: ita probat text. in dict. leg. Assiduis, Cod. Qui potior. in pign. hab. text. in dict. leg. unic. Cod. de Privil. dotis, text. in dict. §. Fuerat, vers. Et, Instit. de action. cujus verba sunt: Ei dedimus hypothecam, præferri autem aliis creditoribus in hypothecas tunc censuimus; cum ipsa mulier de dote sua experiatur, cujus solius providentia hac induximus; & in expresso ita tenet Bartol. in dict. leg. 1. ff. Solut. matr. 2. column. num. 2. & ibi Paul. de Castr. col. 2. num. 6. Jas. 3. column. num. 16. Rip. 7. col. num. 32. & communiter alii DD. Odofred. Petr. Cin. Alb. Bald. Angel. Paul. Salycet. & communiter DD. Imò regulariter omnia jura & privilegia dotis, quæ dantur ipsi doti, vel actioni, vel causæ, transeunt ad omnes hæredes; præterquam jus & privilegium prælationis in actione personali vel hypothecaria, quod datur tantum ratione personæ: ita DD. ut supra, præcipue Jas. in dict. leg. 1. ff. Solut. matrim. 3. column. num. 16. De quo articulo; & generaliter, quæ privilegia dotis transeant ad hæredes mulieris, vel non? vide notabiliter per Bald. Novell. in dict. tract. Dotis, 12. & in fin. part. principal. totius tract. ubi examinat per 25. quæst.

46 Item quæro: soluto matrimonio, intra quod tempus debeat solvi dos uxori, vel hæredibus? Et resolutivè dico, quòd de jure antiquo solvebatur annua, bima, trima die; vel in tribus annis, in quolibet anno tertia pars: Hodie verò de jure novo Códicis & regio, si dos consistit in rebus immobilibus, statim fit restitutio sine

aliqua dilatione vel termino; si verò consistit in quantitate vel in rebus mobilibus, debet restitui intra annum à die soluti matrimonii: Cujus ratio est, quia restitutio rerum immobilium est facilioris expeditionis: text. est capitalis & expressus in leg. unic. §. Exaltio, Cod. de Rei uxor. action. cujus verba sunt: Exactio autem dotis celebretur non annua, bima, trima die, sed omni modo intra annum in rebus mobilibus vel se moventibus, vel incorporalibus, cæteris videlicet rebus quæ solo continentur illic restituentis. & ibi notat & commendat Gloss. ordinaria, Odofred. Petr. Cin. Alb. Fab. Bart. Bald. Angel. Salyc. & communiter DD. & idem disponit lex penult. tit. 4. part. Hodie tamen in nostro regno non reperitur mutata vel correctæ prædicta dispositio, sed communiter in instrumentis dotalibus ponitur clausula, quòd bona dotalia restituantur infra 30. dies à tempore soluti matrimonii: unde, in casu quo terminus sit positus à partibus, ille erit servandus; aliàs fiet solutio modo prædicto, secundum dispositionem juris communis.

47 Dubium tamen est difficile, an illo tempore dilationis debeat maritus vel hæres lucrari fructus? Et certè vera resolutio est, quòd si dos consistat in rebus immobilibus, non lucratur fructus; cum statim debeat fieri restitutio: si verò dos consistat in rebus mobilibus naturaliter fructuosis; ut in servis, jumentis, & similibus rebus; similiter non lucratur fructus, sed tenetur restituere uxori finita dilatione legali vel conventionali, & maritus vel hæredes gaudebunt usu & interusurio medio temporis: si verò dos consistit in pecunia numerata, possunt ea uti illo medio tempore, & postea restituere sine usura, fructu, vel interesse: ita probat text. singularis qui sic debet intelligi in dict. leg. unic. §. Fructibus, Cod. de Rei uxor. act. cujus verba sunt: Fructibus videlicet immobilium rerum parti mulieris ex tempore dissoluti matrimonii præstandis, similique modo pensionibus vel vecturis navium, sive jumentorum, vel operis servorum, vel questu civilium annonarum, & aliis quæ sunt ei similia parti mulieris restituendis, & ibi communiter DD. & tenet Bartol. in leg. Si constante. §. Quoties. ff. Solut. matrim. 2. column. n. 9. Alexand. & magis communiter DD. in leg. Divortio, eodem titul. Licet ibi Bartol. sentiat contrarium in fin. quæst. licet Jas. in dict. leg. Divortio, dicat, quòd text. in dict. §. Fructus, respectu rerum mobilium intelligatur, quòd restituantur fructus percepti post annum & dilationem legalem: Sed falsum est, quia ibi æquiparat utrumque casum quoad fructus, in quantum dicit, similique modo, &c.

Item

48 Item quæro, an infra prædictum tempus dilationis legalis vel conventionalis, in quo debet fieri restitutio dotis, uxor debeat alimenta marito vel hæredibus ejus? Et breviter & resolutivè dico, quòd videtur quòd non: Primò, quia mortuo viro, mulier soluta est à lege viri, ut in cap. penult. & in fin. de secund. nupt. Secundò, quia prædicta dilatio simpliciter conceditur à jure sine aliquo onere vel recompensa, argumento text. in leg. Debitoribus. ff. de Re jud. & in leg. Si debitori. ff. de Judic. cum similib. ergo illo tempore non debentur alimenta. Tertio, quia in nullo jure reperitur dispositum quòd debitoribus teneantur alere suos creditores, ut in leg. Fulcinus. ff. Quib. ex caus. in possession. eant.

Sed, his non obstantibus, contrarium est tenendum, imò, quòd illo tempore uxor debeat alimenta marito vel hæredibus ejus: Primò, quia ipsi doti est annexum onus alimentandi, ut in leg. Si cum dorem. §. Sin autem in sevisimo. ff. Solut. matrim. Secundò, quia mulier vidua censetur durare in eodem matrimonio, ut in leg. final. Cod. de Bonis matern. Tertio, quia soluto matrimonio, antequam dos solvatur dos retinet eadem privilegia, quæ habebat constante matrimonio, ut in leg. Etiam. ff. defundo dotali; cum similib. ergo sicut maritus tenebatur alere constante matrimonio; ita eo soluto, ante restitutionem dotis: Et in expresso ita tenet Gloss. ordinaria in leg. Divortio. ff. Solut. matrim. in gloss. 2. & ibi Bart. & communiter DD. Antiqui, & Moderni. Gloss. ordinaria in leg. penult. ff. Ut in possess. legat. in gloss. fin. Gloss. ordinaria in leg. unic. §. Ex act. de rei uxor. act. in gloss. fin. & ibi communiter DD. Specul. in tit. Qui filii sint legit. §. 1. versic. Sed numquid petat, uxor. (u)

Quod tamen limità & intellige sequentibus modis. Primò, quando mulier non haberet alia bona ex quibus se alere possit; secus verò aliàs: argumento text. in leg. Extraneo. ff. de Ventre in possess. mitten. text. in leg. Si quis à liberis, §. 1. versic. Sed si filius. ff. de Lib. agnos. ubi habetur, quòd quando ex legis dispositione debentur alimenta, non debent præstari quando alimentandus habeat bona ex quibus possit alimentari. Secundò, quando morte mariti solutum est matrimonium; secus verò si morte uxoris; quia tunc hæredes ejus non essent alendi; quia hoc est privilegium merè personale, quod

non transit ad hæredes: argumento text. in leg. unic. Cod. de Privil. dotis. Tertio, quando maritus vel hæredes soluto matrimonio gaudent prædicto beneficio dilationis: secus verò, si statim volunt dotem restituere; quia tunc non tenentur alimenta uxori præstare, quia cessat causa & ratio obligationis alimentorum, argumento prædictorum jurium. Quarto, quando ipsa est alimentata: secus verò aliàs; quia præterita alimenta non potest petere: nisi fortè petit ab hæredibus, & constituit eos in mora, & habuit ab alio petere; quia teneantur. Quintò, quando uxor vult compensare alimenta cum fructibus ab hæredibus perceptis vel percipiendis ex rebus mobilibus, vel immobilibus, ad quod tenetur, ut supra dictum est: nam tenetur uxor computare & compensare; & si alimenta excedunt fructus, tenentur hæredes præstare, & fructus remanent apud eos; si vero fructus excedunt alimenta, fit compensatio usque ad concurrentem quantitatem, & reliqui tenentur hæredes uxori restituere: argumento text. in leg. Insulam. §. Fruct. ff. Solut. matrim. & in leg. fin. ff. de Petit. hæred. & in leg. Nescimus cum materia. ff. de Negot. gest. Sextò limita & intellige, quando uxor non remansit prægnans: secus verò si remansit prægnans; quia tunc indistinctè debet ali, modò dos sit sibi restituta, modò non; & modò habeat unde se alat, modò non: ita probat text. in leg. 1. §. Mulier. ff. de Ventre in possess. mitten. text. in leg. Curator, eodem titul. & in effectu ita tenet & declarat magistratè Bald. in dict. leg. Divortio. ff. Solut. matrim. 2. column. & ibi Ang. Paul. de Castr. Joann. de Imol. Raph. Cuman. Aretin. Alexand. Jas. Vincent. & magis communiter DD. Post annum verò, vel tempus dilationis non tenentur hæredes uxorem alere; quia ipsa habet facultatem exigendi dotem; & si non faciat, sibi imputetur: & si hæredes sint in mora restituendi, poterit petere interesse sicut pro alio quolibet debito, secundum prædictos DD. in dict. leg. Divortio.

Adde tamen, quòd in casibus in quibus uxor debet ali ab hæredibus mariti, debet operari in domum eorum; quia quando ex legis dispositione alicui debentur alimenta, debet operari in domum ejus qui teneatur alimenta præstare: argumento text. in leg. Sicut. ff. de Oper. libert. secus tamen est, si debeantur ex hominis dispositione, ut in leg. Libertis quos, §. 1. ff. de Aliment.

(u) Idem etiam tenet Rebuff. ad leges Gallicas, 1. tom. titul. de Sententiis provisionalib. art. 3. gloss. 1. num. 10. Capitiu decisi. 24. Pinell. in leg. ultim. Cod. de Bon. tit. Maternis, num. 6. & 7. cum aliis relatis à Matienz. in leg. 2. titul. 9. lib. 5. gloss. 1. num. 10.

Anton. Gomez. ad Legem Tauri.

Ecc 2

de cibariis legat. Quod tamen limita & intellige, quando commodé & honesté cum eo morari potest: secus veró si commodé & honesté cum eo vel in ejus domo morari & habitare non possit; quia tunc alibi tenetur alimenta præstare: argumento text. in leg. *Cajo. §. Imperator. ff. de Aliment. & cibariis legat.* & ibi Bartol. & DD. in leg. *penult. ff. Ubi pupill. educar. deb. & in leg. Nepos Proculo, ff. de Verbor. significat. & in expresso ita tenet Specul. in titul. Qui filii sint legit. §. 1. versic. Sed pone uxorem.* & ibi Joann. Andr. in *Addition. Bald. Paul. & communiter DD. in dict. leg. Divortio. ff. Solutio matrimonii, Bartol. & DD. in leg. Mavia. ff. de Annuiis legatis.*

Item adde, quod mortuo marito, potest uxor retinere domum in qua simul habitabant, & omnia bona ibi reperta, donec dos sibi solvatur: ita singulariter determinat Bald. in leg. *penultim. Codic. de Pign. action. idem Bald. in leg. penult. Cod. de Non num. pecun. 1. column. & 1. notabil. idem Bald. in leg. 1. in fin. Cod. de Servo pignor. dat. manum. idem Bald. in leg. Cum tibi, Cod. Qui potior. in pignor. hab. Jas. ubi reputat singulare, in leg. Si non sortem. §. Si centum. ff. de Condit. indeb. fin. column. in fin. idem Jas. in §. Item Serviana, Instit. de action. 9. column. num. 72. Quæ tamen ibi videtur dubia: Primó, quia licet res pignoratã possit retineri pro alio debito, ut in leg. fin. Cod. Ob chiron. pec. illud est verum & procedit, quando de voluntate debitoris pervenit, ut ibi dicitur. Secundó, quia licet aliqua res non pignoratã de voluntate debitoris perveniat ad manus creditoris, non tamen potest creditor retinere pro alio debito, nisi propter sumptus factos in re, ut in leg. fin. Cod. Commodat. cum simil. sed maritus non tradidit domum uxori, neque de ejus voluntate pervenit ad manus ejus: ergo, qualiter retinet? Sed salvando Bald. & Sequaces, potest dici, quod omnia bona mariti sunt facit hypothecata pro dote; unde, licet per vim & propria autoritate non possit quis pignus occupare, ut in leg. Creditores, Cod. de Pign. & in leg. penult. de Pign. action. tamen, si sine aliquo vitio reperiat in possessione, potest optime retinere; quia cui damus actionem, multo fortius exceptionem? (x)*

Item quæro, an maritus conventus actione de dote soluto matrimonio, teneatur in solidum, vel

in quantum facere potest? Et summarie & resolutivè dico, quod in quantum facere potest, propter reverentiam & obsequium quod ei debetur: Quod intellige, quando convenitur ab uxore vel ejus hæredibus: secus veró si morte mariti solvatur matrimonium, & conveniantur hæredes pro dote; quia tunc in solidum possunt conveniri, & non gaudet isto privilegio, quia est personale, & soli marito conceditur, & non transit ad hæredes. Quod iterum limita & subintellige, quando hæredes sunt extranei: secus si filii, vel descendentes ex eadem uxore, & non alia; quia ad eos bene transit istud privilegium, quia reputantur una & eadem persona: text. est capitalis & expressus in leg. *Maritum, cum leg. sequen. ff. Solutio matrimonii. cujus verba sunt: Maritum in id quod facere potest, condemnari, exploratum est? sed hoc hæredi non est præstandum, quia tale beneficium personale est, & cum persona extinguitur; text. in leg. Etiam, eod. titul. cujus verba sunt: Etiam filios mulieris, qui patris hæredes extiterunt in id quod facere possunt, condemnandos, Labeo ait; text. in leg. Rei judicata. §. Hæredi, eod. titul. text. in leg. Sunt qui id cum pluribus sequentibus. ff. de Rei judicata; text. in leg. unic. §. Cum autem, Cod. de Rei uxore. act. text. in §. Item si de dote, Instit. de action. & utrobique communiter DD. & idem disponit lex fin. in fin. tit. 11. part. 4.*

Quod primò extende, ut procedat & habeat locum etiam in socero uxoris, & sic patre mariti, convento, soluto matrimonio, pro dote; quia gaudet isto privilegio ex sua persona: & similiter socer mariti, & sic pater uxoris, conventus constante matrimonio pro dote promissa, gaudet isto privilegio; licet non, soluto matrimonio, si ex pacto vel alio maritus lucratur dote: text. est in leg. Rei judicate, §. fin. cum leg. seq. & se. ff. Solutio matrimonii. text. in leg. Sicut cum leg. seq. ff. de Re jud. Secundò extende, ut procedat etiam talis exceptio & privilegium opponatur post sententiam, in ipsa executione: text. est in leg. Ex diverso, §. fin. ff. Solutio matrimonii. text. in leg. Nesennius, §. final. ff. de Re jud. & ibi DD. Tertio extende, ut ista exceptio & privilegium non possit renuntiari: text. est in leg. Alia, §. Eleganter. ff. Solutio matrimonii. imò, etiam cum juramento, secundum Bart. & DD. ibi. (y) Limita tamen & intellige primò; præstata cautione de dote solvenda, quando

(x) Hinc oritur actio communis praxis, de la certa de amparo, quod remedium habet mulier contra tertios possessores, non excusso principali debitore, secundum Bald. Novell. de Dote 3. part. privileg. 37.

(y) Confirmatur, quia istud privilegium principaliter conceditur ipsi honori & statui matri-

do ad pinguiorem fortunam pervenerit: text. est in leg. unic. §. Cum autem, Cod. de Rei uxore. act. & intellige cum fidejussore si potest, aliàs sufficit simplex promissio, argumento text. in leg. Cum non facile. ff. Si cui plus quam per leg. Fal. & in cap. Odoardus de Sol. & ibi DD. Secundò limita, nisi ipsa uxor sit pauper & non habeat unde se alat; quia ordinata charitas incipit à se: & ita tenet Bartol. & DD. in dict. leg. Maritum, penult. quest. ff. Solutio matrimonii. Fab. Ang. Jas. & communiter DD. in dict. §. Item si de dote, Instit. de action. Tertiò limita, quando dos consistit in quantitate: secus si in re vel specie æstimata vel inæstimata; quia tunc mulier potest repetere in solidum, sine impedimento hujus beneficii: ita probat text. in leg. Nesennius. §. Fundum. ff. de Re jud. & ibi Bart. & communiter DD. idem Bart. & DD. in dict. leg. Maritum. ff. Solutio matrimonii. Faber. Angel. Plat. Jas. & alii DD. in dict. §. Item si de dote, Instit. de action. de quo articulo vide notabiliter per Joann. Camp. in tract. Dotis, 3. part. quest. 238. cum pluribus aliis.

Item quæro, an in dote exigenda debeat attendi & servari locus & domicilium mariti, vel uxoris, vel locus contractus matrimonii? in quo articulo breviter & resolutivè dico, quod locus & domicilium mariti. Ex quo deducitur & infertur, quod si in loco & domicilio mariti est aliqua lex vel consuetudo de dote lucranda, vel de communicandis bonis vel lucris constante matrimonio quæsitis, debet attendi & servari locus & domicilium mariti, non veró uxoris, nec locus ubi sit & celebratur matrimonium: text. est singularis & expressus in leg. Exigere dote. ff. de Jud. cujus verba sunt: Exigere dote mulier debet illic ubi maritus domicilium habuit, non ubi instrumentum dotale conscriptum est: nec enim id genus contractus est, ut & eum locum spectari oporteat, in quo instrumentum dotis factum est potius quam eum in cuius domicilium & ipsa mulier per conditionem matrimonii erat reditura: & ibi notat & commendat Gloss. ordinaria, Odofred. Bart. Alberic. Bald. Angel. Paul. Fulgos. & Francisc. Curt. Jun. & reputat singularem & peregrinam legem Bald. 1. lect. & dicit pulchram & utilem Alber. & quod quilibet diceret contrarium. Nec obstat si dicas, quod sortitur quis forum ratione contractus, si ibi reperiat, ut in leg. Hæres absens, §. 1. eodem

titul. de Jud. & in cap. Romana. §. Contrahentes, de Foro compet. lib. 6. Quia illud est regulare in aliis casibus & contractibus, sed fallit in dote; quia in ea non attenditur locus contractus, nec domicilium uxoris, sed mariti. Cuius ratio est, quia cum uxor debeat esse subjecta viro, & sequi domicilium ejus, videtur solutio dotis exigendæ, & omnis virtus, qualitas, & effectus ejus conferri in locum & domicilium mariti, tanquam principalis, & alibi contraxisse tanquam advena: & iste est verus & realis sensus & intellectus illius legis, secundum prædictos DD. ibi. Nec obstat & secundò si dicas, quod licet in his, quæ pertinent ad litem ordinationem & formam judicii debeat attendi & servari locus judicii, ut in leg. 2. Cod. Quemadmodum restam. aper. & in leg. 3. §. fin. ff. de Test. tamen in his quæ pertinent ad litem & causæ decisionem debet attendi & servari locus ipsius contractus, ut in leg. Si fundus. ff. de Eviction. & in leg. 1. ff. de Usur. Quia respondeo eodem modo de quo supra: & ita tenet & declarat Bartol. in dict. leg. Exigere dote, & ibi communiter DD. idem Bartol. in leg. Cunctos populos, Cod. de Summa Trinitat. & Fid. Catholic. 6. column. num. 17. & 18. & ibi communiter alii DD. Paul. de Caltr. in leg. Cum quadam puella. ff. de Jur. om. jud. 2. column. num. 7. & ibi Modern. Bald. in cap. 1. §. fin. de Investitura, de Re aliena facta, in lib. 2. Feud. Arch. in cap. Illud, 12. distinct. Abb. in cap. fin. de Foro compet. 12. column. num. 30. idem Abb. in cap. 1. de Sponsal. fin. column. & quest. & ibi alii DD. præcipue Felin. antepenult. column. n. 24. cum duabus seqq. Circa quam legem & ejus sententiam & conclusionem vide plures notabiles limitationes per Jas. in dict. leg. Cunctos populos, 5. column. num. 24. & per Felib. in dict. cap. 1. de Sponsal. per Franc. Curtium Junorem in dict. leg. Exigere dote. Hodie tamen in nostro regno reperio quamdam legem Partit. notabilem, quæ disponit contrarium: imò, quod si aliud inter partes actum non est attendatur & servetur locus contractus matrimonii, & non locus & domicilium mariti: & est lex 24. titul. 11. 4. part.

Item quæro, an & quando maritus possit repetere ab uxore vel hæredibus expensas in rebus dotalibus factas? Et resolutivè dico, quod necessarias sic: adeò quod, si dos consistit in specie

monii, & in honorem & reverentiam ejus, & non solius personæ renuntiantis; & ista est intentio & vera & mentalis ratio illius text. & intentio Doctorum ibi. Rursus etiam confirmatur, quia idem est in nobili, qui de jure nostro regio non potest incarcerari pro debito civili, etiam si privilegio cum juramento renuntiet, ut dixi in l. 79. infra his ll. Taur. 2. column.

cie & quantitate simul, expensæ factæ in re vel specie diminuunt ipso jure dotem in pecunia vel quantitate; si verò in specie tantum, non diminuunt ipso jure, sed fundus vel res potest retineri loco pignoris, donec sibi fiat solutio: Utiles verò potest recuperare, si sint factæ de consensu & voluntate uxoris, vel sit dives, quod possit commodè solvere: Voluptarias verò non repetit, sed potest mulier auferre sine notabili detrimento rei & mutatione prioris status: text. est in leg. 1. & per totum. ff. de Impen. in res dot. fac. & ibi Bartol. Alb. Angel. & communiter DD. & ista est totius tituli brevis summa & resolutio, text. in leg. unic. §. Sed nec ob impensas, Cod. de Rei uxor. action. & ibi etiam comm. DD. & idem disponit l. fin. tit. 1. part. 4. Et quid, si uxor vel alius pro ea dedit nomina debitorum in dotem, an sumptus vel expensæ factæ in debito exigendo repetantur ab uxore? vide singulariter Bart. Alber. Angel. & DD. in dict. leg. 1.

52 Postremò & finaliter quæro, an & quando dos confessata probet receptionem dotis, & habeat eadem privilegia, quæ habet ipsa dos verè & realiter recepta & numerata? In quo articulo breviter & resolutivè dico, quod non: imò, soluto matrimonio, potest opponi per maritum vel ejus hæredes exceptio non numerata dotis, & mulier vel hæredes ejus tenentur probare veram & realem traditionem vel numerationem; aliàs non valet nec probat confessio, modò sit facta coram testibus, modò in scriptura privata modò in publica: text. est in leg. 1. & per totum, Cod. de Dote caut. non num. Quam exceptionem maritus vel ejus hæres debet proponere infra annum à tempore soluti matrimonii computandum: text. est in leg. fin. versicul. fin. cod. titul. cujus verba sunt: Ita tamen, ut intra annum tantum continuum à morte mariti, vel mulieris, vel missione repudii computandum, ea licentia detur. Hodie tamen de jure novo Authenticor. istud habet locum quando infra biennium solvitur matrimonium post confessionem dotis: si verò ultra biennium, infra decimum annum solvatur à prædicto tempore confessionis, debet prædicta exceptio proponi infra solos tres menses: si verò post decem annos à tempore confessionis dotis solvatur matrimonium, nullo modo nec tempore potest proponi prædicta exceptio; præterquam si maritus vel hæres ejus sit minor 25. annor. quia potest restitui adversus lapsum temporis: text. est in Authent. quod locum, eodem titul. cujus verba sunt: Quod locum habet si intra biennium solvatur matrimonium, si autem ultra biennium usque ad decimum annum extendatur, & ipsi marito & hæredi ejus

intra tres menses quærela permittitur: sed si decennium transcurrerit omnino quærela denegatur permissa restitutione in integrum præstita, & specialiter si minor ætas interveniat, & ista est vera & realis dispositio & resolutio illius tituli, quam sub brevibus comprehendi; & ita tenet & declarat ibi Azor. Odofred. Cin. Bartol. Alberic. Bald. Angel. Salyc. Faber. & communiter DD. Et ratio, per quam talis confessio non præjudicat marito, sed potest opponere prædictam exceptionem, est duplex. Prima, quia cum non habeat uxorem in sua potestate, præsumitur confiteri, ut eam citius & facilius habeat. Secunda, quia præsumitur confiteri, ut videatur liberalis uxori & consanguineis ejus: Et istas rationes ponit Roman. in leg. Si constante matrimonio. ff. Solut. matrimon. antepenult. column. num. 44. Quod extende, etiamsi cum tali confessione interveniat juramentum: argumento text. in leg. fin. Cod. de Non num. pecun. juncto text. in leg. In contractibus, §. fin. versic. fin. eodem titul.

Quod tamen limita & intellige sequentibus modis: & notabiliter primò: nisi in instrumento publico tabellio vel notarius dicat & asserat numerationem factam in sui præsentia: quia tunc standum est instrumento publico, quia non deponit nec asserit de sola confessione, sed etiam de numeratione: ita Gloss. ordinaria Bart. & communiter DD. in dict. leg. fin. Cod. de Don. caus. Secundò limita, præterquam si maritus renuntiavit prædictæ exceptioni non numerata dotis: quia tunc non potest opponi: ita etiam Gloss. ordinaria Bart. & communiter DD. in dict. leg. fin. idem Bartol. & communiter DD. in leg. Assiduis, Cod. Qui pot. in pig. hab. Sed adde, quod ista sententia, & conclusio est vera & procedit, quando talis renuntiatio est facta ex intervallo: secus si in continenti in eodem instrumento; quia eadem facilitate qua inductus est ad confitendum, inducitur ad renuntiandum: argumento doctrinæ Bart. & communis in leg. Si ex cautione. §. De non num. pecun. ubi ista distinctio fit in renuntiatione exceptionis non num. Pecun. & in expressò in nostro casu ita tenet Angel. in §. Fuerat, Instit. de action. 11. column. num. 15. & ibi Jas. 15. column. num. 80. Bald. Novell. in tract. Dot. 10. part. quæst. 1. col. 2. versic. Sed tu pro veritate distingue. Et confirmatur, quia istæ exceptiones æquiparantur, ut in leg. Contractibus, §. fin. versic. fin. Cod. de Non num. pecun. Hodie tamen, cum exceptio non numerata pecunia possit renuntiari, ut expressè disponit lex 9. in fin. titul. 1. part. 5. & dixi in contractu mutui; sequitur, quod etiam ista exceptio non numerata dotis poterit renunciari in-

instrumento publico, etiam in continenti. (z) Tertio limita, quando maritus confessus est se recepisse dotem ab uxore, vel ejus patre; secus verò si ab aliquo extraneo: ita singulariter Jas. in dict. §. Fuerat, 17. column. num. 89. referens Salyc. in Authent. sed jam necesse, Cod. de Donat. ante nupt. qui hoc non dicit; nec hoc dictum credo verum, quia text. in dict. leg. 1. per totum, Cod. de Dote caus. non num. & ejus ratio militat etiam in isto casu. Quarto limita, quando reperitur sola confessio dotis receptæ sine aliqua promissione præcedente: secus verò si præcessisset promissio dotis, & postea sequatur confessio dotis receptæ; quia tunc valet & tenet, & perfectè probat sine obstaculo alicujus exceptionis: text. est singularis & unicus in leg. In contractibus. §. Sed quoniam, vers. Illis etiam, C. de Non num. pecun. & ad hoc notat & commendat Petr. Cin. & communiter alii DD. ibi: Joan. Andr. in Addit. ad Spec. de rub. de donat. inter vir. & uxor. in fin. Paul. de Castr. in leg. 1. ff. Solut. matrim. fin. column. versic. Quartus est, & ibi Socin. 13. column. in fin. Ludovic. Roman. in leg. Si constante eodem titul. antepen. column. num. 44. Quintò limita, nisi confessio dotis receptæ fuerit geminata ex intervallo; quia tunc prædicta exceptio non potest opponi: argumento text. juncta sententia Bartol. & communi in leg. Cum scimus, Cod. de Agric. & cen. lib. 1. ubi probatur & colligitur talis doctrina & conclusio, quod ubi non præjudicat confessio ex defectu præsumptæ voluntatis, valet & tenet si fuerit geminata: & in expressò in nostro casu ita tenet Abb. Panorm. in cap. Si cautio, de fide instrum. fin. column. & quæst. & ibi Felin. 20. column. 82. & ante eos ita voluit Gloss. ordinaria in dict. leg. In contractibus. §. Sed quoniam, versic. Illis, Cod. de Non num. pecun. in glos. fin. & ibi DD.

Sextò limita & intellige, respectu ipsius mariti, & hæredum ejus: secus verò respectu creditorum ejus; quia nullo tempore præscribitur talis exceptio; imò perpetuò potest opponi: ita probat text. in leg. penult. Cod. de Non num. pecun. ubi habetur, quod sicut debitor, qui confessus est spe futura numerationis, potest opponere exceptionem non numerata pecunia, vel dotis; ita creditores ejus, etiamsi debitor prædicta exceptione numquam usus est: & in expressò ita tenet Cin. in Authent. sed jam necesse, Cod. de Donat. ante nupt. fin. quæst. & ibi Salyc. fin. column. & quæst. Angel. de Aretin. in §. Fuerat, Instit. de action. 11. column. versicul.

Vel etiam clarius, & ibi latius quàm alibi Jas. 14. column. num. 73. qui prosequitur articulum per 4. column. Sed contrarium est tenendum, imò, quod renunciatio exceptionis expressè facta per maritum, vel tacitè per lapsum temporis à jure dati ad opponendum, præjudicat creditoribus sicut ipsi marito debitori principali: quia cum competat ex actu vel persona ejus, non possunt uti nisi cum illa qualitate & natura ipsi exceptioni à jure attributa: argumento text. in leg. Pomponius. §. Cum quis. ff. de Acquir. possess. & in terminis: ita probat text. in leg. penult. maximè in finalib. verb. licet primi DD. pro se induxerint. Nec obstat text. ille in quantum dicit, quod creditores possint opponere prædictam exceptionem, licet debitor ea numquam usus sit: Quia debet intelligi intra sua tempora. Nec obstat etiam si dicatur, quod jus vel exceptio competens alicui ex contractu vel persona alterius, non potest ab eo auferri sine ejus facto & voluntate, ut in leg. fin. ff. de Pactis, cum similib. Quia respondeo, quod in nostro casu, quando maritus à principio renuntiavit exceptioni in ipso contractu vel confessione, præsupposito quod valeat renunciatio, numquam incepit competere creditoribus; quia renunciatio resistit nativitati ejus: & ad hoc subtiliter pondero text. in dict. leg. penultim. in princ. in quantum dicit si cui non numerata pecunia competere possit exceptio, etiam eo super sedente tali auxilio uti vel presentes, vel absentes creditores ejus possint: Ergo dat intelligere, quod si aliquo casu non competit prædicta exceptio debitori, non competit etiam creditoribus ejus. Item etiam, quando maritus non renuntiavit exceptioni, sed labitur tempus eam opponendi, jam ipsi creditores culpa & negligentia sua excluduntur, non verò facto & voluntate alterius: & in expressò, licet certè nemo sic declaret, ita tenet Angel. Salyc. & Raph. Fulgos. in dict. leg. penult. Cod. de Non num. pecun. & tenet magistraliter Bart. in leg. Assiduis, Cod. Qui potior. in pign. hab. 2. column. penult. quæst. ubi dicit, quod dos confessata non habet privilegia dotis, quando non est renunciatum exceptioni, vel sumus intra tempora data & concessa ad opponendum eam; & ita intelligatur Gloss. notabilis ibi posita: sed, exceptione renunciata, vel per lapsum temporis præscripta, vel ommissa, bene habet omnia privilegia dotis, tanquam si verè & realiter fuisset soluta & numerata: & ibi sequitur Angel. de Perus. 2. column. & num. 2. Salyc. fin. column. & quæst. 8. & Raph. Fulgos. 2. co-

(z) Vide Costam. in Repet. ex cautione ante primam limitationem, fol. 72. & 73.